

สรุปและข้อเสนอแนะ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องมีพรรคการเมือง พรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาทางการเมือง เพราะพรรคการเมืองจะทำหน้าที่ 1) ให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน 2) สรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการเป็นผู้แทนราษฎร 3) ประสานประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ 4) ระดมสรรพกำลังทางการเมือง 5) หน้าที่ในฐานะฝ่ายค้าน 6) เป็นศูนย์กลางของกลุ่มผลประโยชน์และสมาชิกพรรคการเมือง 7) สร้างผู้นำทางการเมือง ดังนั้นเพื่อระบอบประชาธิปไตยจะมีเสถียรภาพและวัฒนาถาวรต่อไป พรรคการเมืองจึงเป็นกลไกสำคัญยิ่งที่จะต้องคำนึงถึง

ระบอบการเมืองประชาธิปไตย จะพัฒนาไปไ้จะต้องมีพรรคการเมืองที่มีเสถียรภาพคอยค้ำจุน และพรรคการเมืองที่มีเสถียรภาพจะเป็นตัวผลักดันให้มีการพัฒนาทางการเมืองไปไ้ด้วยดี ผู้วิจัยคำนึงถึงสิ่งนี้จึงได้ดำเนินการวิจัยพรรคการเมืองพรรคหนึ่งของไทย ที่อาจกล่าวไ้ว่าอยู่คู่กับการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตยมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี 2489 แม้จะต้องประสบกับอุปสรรคทางการเมืองมานานับการแต่พรรคนี้ก็ไม่ไ้ล้มตายเป็นจากการเมืองไทยในระบอบประชาธิปไตย อย่างเช่นพรรคการเมืองอื่น ๆ พรรคการเมืองดังกล่าวนี้คือ "พรรคประชาธิปไตย" (The Democrat Party)

พินิจสนมมุตีสฐาน

วัตถุประสงค์ของผู้วิจัยในการศึกษาเรื่องนี้คือ เนื่องจากประเทศไทย เราได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 แต่ปรากฏว่าประชาธิปไตยของเราก็ดมลูกคดลูกคานมาตลอด ตั้งแต่นั้น มาจนบัดนี้เกือบ 50 ปีแล้ว แต่การเมืองของไทยก็ยังขาดเสถียรภาพ ทั้งนี้สาเหตุ ประการสำคัญอันหนึ่ง เนื่องมาจากประเทศของเรายังขาดพรรคการเมืองที่สามารถ คำรงความเป็น ๘ ถาบันอย่าง ต่อเนื่องอยู่ได้ และโดยเหตุที่พรรคประชาธิปัตย์เป็น พรรคการเมืองที่ได้ล้มลูกคดลูกคานและอยู่คู่กับการเมืองไทยมานานกว่าพรรค การเมืองอื่น ๆ และเป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่มากที่สุด และยังสามารถคำรงความ เป็นพรรคการเมืองมาโดยตลอด แม้ว่าจะมีการปฏิวัติรัฐประหารเกิดขึ้นหลายต่อหลาย ครั้งก็ตาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาพรรคนี้ โดยทำการศึกษาคั้งแต่พรรคนี้เริ่มก่อ ตัวเมื่อต้นปี พ.ศ. 24๘9 มาจนถึงปัจจุบัน เพื่อที่จะศึกษาว่าเหตุใดพรรคประชาธิปัตย์ จึงเป็นพรรคการเมืองที่สามารถยืนยงคงอยู่กับระบอบประชาธิปไตย ตลอดมาในการ เมืองไทย ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมุติฐานไว้เป็น 2 หัวข้อใหญ่ ๆ ดังนี้

- ก. สาเหตุการ ล้มถัวของพรรคประชาธิปัตย์ อาจเนื่องมาจาก
  1. ความจำเป็นต้องรวมตัวกันของพรรคสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นฝ่ายค้านในสภา เพื่อร่วมกันคัดค้านกับรัฐบาลอย่าง เป็นกลุ่มก้อน
  2. ความต้องการที่จะมีพรรคการเมืองของบรรดาสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร
  3. ความต้องการที่จะสร้างบรรยากาศประชาธิปไตย
- ข. การที่พรรคประชาธิปัตย์ตั้งอยู่เก่าแก่ไค่นาน อาจเนื่องมาจาก
  1. ลักษณะความเป็นผู้นำของหัวหน้าพรรค คือ นายควง อภัยวงศ์ และ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ซึ่งเป็นที่นิยมกัน
  2. ในฐานะที่พรรคประชาธิปัตย์ได้ชื่อว่าเป็นพรรคที่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ ของประชาชนมาโดยตลอด ไม่ว่าในฐานะเป็นฝ่ายค้านหรือเป็นรัฐบาล

3) การจัดองค์การของพรรค ที่มีลักษณะของการเปิดโอกาสให้สาขา
ของพรรคในแต่ละภาคเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร

ผลของการศึกษาโดยวิเคราะห์ข้อมูลออกมาแล้ว สรุปได้ว่า สาเหตุ
การก่อตัวของพรรคประชาธิปัตย์ เนื่องมาจากความจำเป็นต้องรวมตัวกันของบรรดา
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นฝ่ายค้านในสภา เพื่อร่วมกันคัดค้านรัฐบาลอย่างเป็น
กลุ่มก้อน และเป็นความต้องการที่จะมีพรรคการเมืองของบรรดาสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรในขณะนั้น ซึ่งจุดประสงค์ของพรรคสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระยะนั้นคือ
ต้องการที่จะสร้างบรรยากาศประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1, 2
และข้อที่ 3 ในข้อ ก.

สำหรับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการที่พรรคประชาธิปัตย์ตั้งอยู่เก่าแก่ได้นาน
นั้น ผลของการศึกษาโดยวิเคราะห์ข้อมูลออกมาแล้ว สรุปได้ว่า การที่พรรค
ประชาธิปัตย์ตั้งอยู่เก่าแก่ได้นาน เนื่องจาก ลักษณะความเป็นผู้นำของหัวหน้าพรรค
คนสำคัญคือนายควง อภัยวงศ์ และ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ซึ่งเป็นที่นิยมกัน
ทั้งในหมู่ประชาชนและในบรรดานักการเมืองฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายตรงกันข้าม ซึ่ง
สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 ในข้อ ข. และการที่พรรคประชาธิปัตย์ตั้งอยู่เก่าแก่
ได้นานนั้นก็เนื่องมาจากในฐานะที่พรรคประชาธิปัตย์ได้ชื่อว่าเป็นพรรคการเมืองที่
ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนมาโดยตลอด ไม่ว่าในฐานะฝ่ายค้านหรือเป็น
รัฐบาลซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 ในข้อ ข. และสาเหตุหนึ่งของการที่พรรค
ประชาธิปัตย์ตั้งอยู่เก่าแก่ได้นาน ก็เนื่องมาจากการจัดองค์การของพรรคที่มีลักษณะ
ของการเปิดโอกาสให้สาขาของพรรคในแต่ละภาค เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร
ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 3 ในข้อ ข.

โดยสรุปแล้วการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า

สาเหตุการ ก่อตัว ของพรรคประชาธิปัตย์เนื่องมาจาก

1. ความจำเป็นต้องรวมตัวกันของบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็น
ฝ่ายค้านในสภา เพื่อร่วมกันคัดค้านกับรัฐบาลอย่างเป็นกลุ่มก้อน

2. เป็นความต้องการที่จะมีพรรคการเมืองของบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น

3. เป็นความต้องการของบรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้นที่ต้องการสร้างบรรยากาศประชาธิปไตย และการที่พรรคประชาธิปัตย์ตั้งอยู่เก่าแก่ได้นานเนื่องมาจาก

1. ลักษณะความเป็นผู้นำของหัวหน้าพรรค คือ นายควง อภัยวงศ์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ซึ่งเป็นที่นิยมกันทั้งในหมู่ประชาชนและในบรรดานักการเมือง ฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายตรงข้าม

2. ในฐานะที่พรรคประชาธิปัตย์ได้ชื่อว่าเป็นพรรคการเมืองที่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนมาโดยตลอด ไม่ว่าในฐานะที่เป็นฝ่ายค้านหรือเป็นรัฐบาล

3. การจักจั่นการของพรรคที่มีลักษณะของการเปิดโอกาสให้สาขาของพรรคในแต่ละภาคเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร

ถึงแม้ว่าพรรคประชาธิปัตย์จะประสบกับปัญหาการปฏิวัติรัฐประหารและสภาพการณ์อันวุ่นวายไม่แน่นอนของการเมืองไทยมาโดยตลอด พรรคนี้ก็ยังสามารถฟื้นฟูก่อตั้งพรรคและยังดำรงคงอยู่มาตลอดได้ เพราะพรรคนี้มีอุดมการณ์มากกว่าตัวบุคคล

แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้พรรคนี้สามารถยืนยงคงอยู่ตลอดไปในการเมืองไทย และเป็นพรรคการเมืองที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพและเพื่อรับใช้ประชาชนต่อไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาบางประการเกี่ยวกับสภาพภายในพรรคนี้ และบทบาทของพรรคนี้กับการเมืองภายนอกพรรคดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะปรับปรุงพรรคประชาธิปัตย์

พรรคประชาธิปัตย์ถึงแม้ว่าจะสามารถยืนยงคงอยู่ได้ตลอดมาในการเมืองไทย แต่มีใ้หมายคิดว่าพรรคจะเปรียบพร้อมสมบูรณ์ไปในทุกด้าน พรรคประชาธิปัตย์ยังมี

ขอควรแก้ไขปรับปรุงหลายประการเพื่อความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อความเข้มแข็งของพรรค และเพื่อสามารถจรรโลงประชาธิปไตยของไทยต่อไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะข้อแก้ไขและขอควรปรับปรุงพรรค ดังนี้

ก. ในแง่ผู้นำพรรค

1. ในอดีตของพรรคประชาธิปไตยที่ผ่านมา พรรคประชาธิปไตยมีหัวหน้าพรรคคนแรกที่เข้มแข็ง คือ นายควง อภัยวงศ์ ท่านผู้นี้สามารถพานาวาประชาธิปไตยไปตลอดรอดฝั่ง และยังสามารถจรรโลงพรรคให้เข้มแข็งเป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป ชื่อของนายควง อภัยวงศ์ จึงอยู่คู่กับพรรคประชาธิปไตย และจากผลการศึกษาวิจัยออกมาเราจะพบว่าความเห็นของลูกพรรคต่อหัวหน้าผู้นำคนนี้ เห็นว่าท่านผู้นี้มีลักษณะเด่นและเหมาะสมในการเป็นผู้นำพรรคหลายอย่างหลายประการ เช่น สติปัญญา ปฏิภาณ ความเฉลียวฉลาด พลังกาย พลังใจ ความอดทน ความเสียสละเพื่อพรรค ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการจูงใจคน และความเป็นที่เชื่อถือ ศรัทธาและน่านับถือต่อบุคคลภายนอก ความสามารถในการควบคุมลูกน้อง เหล่านี้เป็นต้น¹ เป็นลักษณะที่ผู้นำพรรคคนต่อ ๆ ไปน่าจะยึดถือเป็นแบบอย่าง และพยายามจะเสริมสร้างให้มีอยู่ในตนเอง

ในกรณีของ ม.ร.ว. เส็นีย์ ปราโมช อดีตหัวหน้าพรรคคนที่สอง ท่านผู้นี้ก็เช่นกัน มีลักษณะเด่นในความเป็นผู้นำพรรค² เหมือนกับนายควง อภัยวงศ์ หลายประการ ถึงแม้ในสายตาของลูกพรรคจะมองว่าท่านขาดลักษณะผู้นำบางอย่างไป

¹ คัมภีร์ของ ออร์ดเวย์ ทีด (Ordway Tead) เมย์ สมิท (May Smith) เชสเตอร์ ไอ. บาร์นาร์ด (Chester I. Barnard), ซิซิล อี. กูด (Cicille E. Good) และอรุณ วัชรธรรม ในบทที่ 3 หน้า 65-70.

² ไปรคฤเชิงอรรถที่ 1.

เช่น ความเคียดชัง ความสามารถในการคุมลูกน้องของท่าน แต่ถูกพรรคทั้งหลาย ก็ไม่อาจจะละเลยพิจารณาท่านในแง่ที่ว่า ท่านพยายามให้มีความเป็นประชาธิปไตย ในพรรคให้มากที่สุด เพื่อเป็นแบบอย่างที่ถูกพรรคจะนำไปใช้ประชาธิปไตยภายนอก พรรค เพราะอดีตหัวหน้าพรรคท่านนี้ยึดหลักว่า "ประชาธิปไตยเป็นประชาธิปไตย แม้กระทั่งภายในพรรค" ซึ่งถูกพรรคและประชาชนภายนอกก็เข้าใจในเรื่องนี้ดี แต่ก็ยังมองกันว่าในเรื่องราวบางอย่างหรือในบางกรณี หัวหน้าพรรคควรจะใช้ความเคียดชังในฐานะหัวหน้าพรรคบ้าง ซึ่งลักษณะเช่นนี้เราควรพิจารณาว่าเป็นลักษณะประจำตัวของแต่ละบุคคลซึ่งยอมไม่อาจเหมือนกันหมดได้

สรุปได้ว่า ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า พรรคจะเป็นที่เชื่อถือ ศรัทธาต่อบุคคลภายนอก หรือพรรคจะเข้มแข็งหรือไม่ ในส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความเป็นผู้นำของหัวหน้าพรรคท่านนั้น ๆ ผู้นำพรรคประชาธิปไตยควรจะเป็นผู้นำพรรคที่เป็นที่นิยม ศรัทธา เชื่อมั่น และเป็นที่ยอมรับของประชาชน รวมทั้งบุคคลทั้งภายในและภายนอกพรรค ก็จะมีส่วนผลักดันให้พรรคมั่นคงยืนยงอยู่ได้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าความเป็นผู้นำของหัวหน้าพรรคนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พรรคมีความเข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างมั่นคงอยู่ได้ในช่วงเวลาหัวหน้าพรรคคนนั้นยังคงอยู่ในพรรคนั้น แต่ถ้าหัวหน้าพรรคคนนั้นออกจากพรรคคนนั้นไป พรรคนั้นก็ไม่แน่นอนว่าจะสามารถดำรงคงอยู่ต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่าทางพรรคควรจะเน้นการสร้างหลักการของพรรคขึ้นมาให้เข้มแข็ง ซึ่งจะเป็นหลักให้พรรคสามารถดำรงคงอยู่ได้ต่อไป เช่น ทางพรรคควรเน้นกำหนดนโยบายของพรรคให้เห็นเด่นชัดว่าจะไปในแนวทางใด และนโยบายพรรคจะมีลักษณะอุดมการณ์ กึ่งอุดมการณ์ หรือนโยบายที่เน้นในทางปฏิบัติ (Pragmatism) นโยบายที่มีลักษณะอุดมการณ์ เช่นพรรคต้องกำหนดให้แน่ชัดลงไปเลยว่าจะเป็นสังคมนิยมหรือเสรีนิยม เป็นต้น นโยบายที่มีลักษณะกึ่งอุดมการณ์คือนโยบายที่ผสมระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ ส่วนนโยบายเน้นในทางปฏิบัติ เช่น พรรคกำหนดไว้เป็นโครงการเลยว่าปีนี้พรรคจะสร้างโรงเรียน

ก็จริง เป็นต้น) ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้กรรมการบริหารพรรคและสมาชิกพรรคหันไปยึดถือนโยบายของพรรคมากกว่ายึดถือตัวบุคคลสำคัญในพรรค เป็นการเน้นสร้างสถาบันพรรค และสำนักในอุดมการณ์พรรค ดังทฤษฎีของ ลาพาลอมบาราและไวเนอร์ ที่เห็นว่า "พรรคจะต้องมีความมั่นคงที่ยืนอยู่ได้อย่างยั่งยืนของพรรคมากกว่าจะขึ้นอยู่กับผู้นำพรรคเพียงกลุ่มเดียว" ในส่วนของผู้นำพรรคเองก็ควรเน้นสร้างหลักถาวร และความยึดมั่นในอุดมการณ์ของพรรคในลูกพรรคให้เกิดขึ้น และควรลดบทบาทของผู้นำพรรคลงเพราะเมื่อผู้นำพรรคจากพรรคไปแล้วพรรคก็ยังคงอยู่ได้

ข. ในแง่การต่อสู้ของพรรคเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน

ในอดีตรัฐธรรมนูญพรรคประชาธิปไตยเป็นที่เชื่อถือ ศรัทธา ของประชาชน เนื่องจากเป็นพรรคการเมืองที่อยู่เคียงข้างประชาชนต่อสู้ความไม่เป็นธรรมเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนมาโดยตลอด พรรคประชาธิปไตยจึงเป็นที่นิยมของประชาชนมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าพรรคประชาธิปไตย ควรจะรักษาความดีเช่นนี้ของพรรคไว้ให้ดำรงคงอยู่ต่อไป ในแง่ผู้วิจัยขอเสนอว่า

1. การกระทำทุกอย่างในนามของพรรคประชาธิปไตย ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก พรรคควรยึดมั่นในคำขวัญที่ว่า "พรรคประชาธิปไตย เป็นพรรคของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน"

2. พรรคต้องยึดมั่นในอุดมการณ์ของพรรคอย่างเหนียวแน่น อุดมการณ์ของพรรคที่ยึดถือกันมาโดยตลอดตั้งแต่ตั้งพรรคมาในปี 2489 คือ "เสริมสร้างประชาธิปไตย ต่อสู้กับเผด็จการทุกรูปแบบ ต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมทางสังคม เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน"

¹ โปรดดูในบทที่ 2 หน้า 31-36 "หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมือง" โดย ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ และ "ความสำคัญของพรรคการเมือง" โดย กระมล ทองธรรมชาติ และจรรยา สุภาพ.

² ดังผลการวิจัยในบทที่ 5 หน้า 270.

3. พรรคประชาธิปไตยต้องทำเพื่อประชาชนทั้งในสภาและนอกสภา¹ ในสภา เช่น การอภิปรายร่างกฎหมายต่าง ๆ ในสภา การเปิดอภิปรายทั่วไป การเข้าร่วมในคณะกรรมการต่าง ๆ เป็นต้น

4. ต่อสู้เพื่อประชาชน นอกสภา² คือ การรับเรื่องราวร้องทุกข์ การเผยแพร่ประชาธิปไตยโดยโดยผ่านสื่อสารมวลชนต่าง ๆ เช่น ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การส่งตัวแทนพรรคไปเป็นวิทยากร หรือร่วมอภิปรายตามสถานที่หรือสถาบันต่าง ๆ ตามแต่โอกาสจะอำนวยและควรทำอย่างสม่ำเสมอไม่ไฉนนาน ๆ ครั้ง (ทั้งนี้คู่สภาพการณ์ทางการเมืองในระบอบนั้นด้วย) การพิมพ์เอกสารของพรรคออกเผยแพร่ การออกเยี่ยมเยียนประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่ชาวล้มหรือคนยากจน เช่น โครงการเยี่ยมเยียนประชาชนในวันเสาร์-อาทิตย์ หรือโครงการรักษาพยาบาลประชาชนฟรีโดยไม่คิดมูลค่า

5. พรรคประชาธิปไตยควรเน้นทำหน้าที่และบทบาทของพรรคในการประสานประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ³ เพราะตามหลักการทั่วไปแล้ว กลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์จะมีบทบาทในการสร้างอิทธิพลต่อรัฐบาลในนโยบายสาธารณะ (Public Policy) เช่น การนัดหยุดงานของสหภาพแรงงาน การเดินขบวนประท้วงของกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเรียกร้องรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลตามแต่กรณีปฏิบัติตาม เพราะต้องการรักษาผลประโยชน์ของตน ซึ่งในการนี้พรรคการเมืองจะทำหน้าที่ประสานประโยชน์ให้กับกลุ่ม

¹ คังการวิจัยในบทที่ 5 หน้า 306-324.

² คังการวิจัยในบทที่ 5 หน้า 324-333.

³ โปรดพิจารณา หงษ์ไกรเลิศ, "หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมือง" ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ บทที่ 2 หน้า 31.

ผลประโยชน์ต่าง ๆ ควบคู่การเสนอให้มีกฎหมายแรงงานที่เป็นธรรมกับทั้งสองฝ่าย รวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ควบ เหนือนี้เป็นคน

นักการเมืองของพรรคจะต้องตระหนักว่า การเข้ามาเป็นนักการเมือง หรือเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชน ไม่ใช่เพื่อเป็นใหญ่เป็นโตหรือหวังลาภยศ ความร่ำรวยต่าง ๆ จากการมาเป็นผู้แทนของประชาชน แต่จะต้องคำนึงว่าการที่ คนเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชนนั้น เพื่อเข้ามาเป็นปากเสียงและทำหน้าที่แทน ประชาชนในท้องถิ่นที่เขาได้ให้ความไว้วางใจเลือกตั้งเราเข้ามาเป็นตัวแทนของเขา ในสภา และผู้แทนราษฎรผู้นั้นก็ต้องคำนึงด้วยว่าเราเป็นตัวแทนของประชาชนทั้ง ประเทศด้วย เราจึงต้องทำเพื่อประชาชน และประชาชนก็จะรักเรา ไว้วางใจ เรา ไม่ทอดทิ้งเราอย่างแน่นอน

นักการเมืองของพรรคจะต้องยึดมั่นในอุดมการณ์ของพรรคอย่างเหนียวแน่น กระทำการทุกอย่างในนามของพรรค ไม่แตกแยกหรือละทิ้งอุดมการณ์พรรคไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวโดยยึดมั่นในหลักที่ว่า "กระทำการทุกอย่างในนามของพรรค เพื่อ ผลประโยชน์ของประชาชน"

ค. ในแง่สาขาพรรค

พรรคประชาธิปไตยมีนโยบายที่ค้ำอย่างยิ่งในการเปิดสาขาพรรคในภูมิภาค ต่าง ๆ เป็นการขยายพรรคออกไปสู่ฐานมวลชน พรรคการเมืองที่จะเป็นหลักต่อไป ในอนาคต จะมีที่ตั้งพรรคเพียงแห่งเดียวไม่ได้ จะต้องขยายฐานมวลชนออกไป ซึ่งก็เป็นหน้าที่ของสาขาพรรคต่อไป เพราะสาขาพรรคจะเข้าถึงและคลุกคลีอยู่กับ ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นไม่รวมไว้ที่ทำการ ใหญ่เพียงแห่งเดียว สาขาพรรคจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างประชาชนกับพรรคเป็นอย่างดี และพรรคก็จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างประชาชนกับรัฐบาลต่อไป

เท่าที่ผู้วิจัยได้ประสบมา ผู้วิจัยเห็นว่าเกี่ยวกับสาขาพรรคนั้น ทางพรรค
ประชาธิปไตยควรจะได้มีการปรับปรุงแก้ไข ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการกลางควรเน้นความสำคัญของสาขาพรรคให้มากขึ้น¹
และเปิดโอกาสให้สาขาพรรคเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์การพรรคในส่วนกลางให้มาก
ขึ้นกว่านี้ เพื่อสาขาพรรคจะได้ไม่คิดว่าตนถูกทอดทิ้ง ซึ่งจะทำให้เกิดช่องว่าง (gap)
และความห่างเหินกันระหว่างองค์การพรรคในส่วนกลางกับสาขาพรรคได้

2. เปิดสาขาเพิ่มขึ้น ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

ก. เปิดสาขาพรรคขึ้นในกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ² โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง กลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เพราะว่าการกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจนี้
ถ้ามีการรวมตัวกันอย่างแน่นแฟ้น (well organized) จะสร้างพลัง
(dynamics) ที่จะกลายเป็นกลุ่มอิทธิพล (pressure groups) ซึ่งสามารถสร้าง
อิทธิพลเหนือรัฐบาลได้ และกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจก็มักมีจำนวนสมาชิกเป็น
จำนวนมากหลาย เช่น สหภาพแรงงาน สมาคมกรรมกร สมาคมนายจ้าง สมาคม
ข้าราชการพลเรือน กลุ่มชาวนา กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น และกลุ่มผลประโยชน์
ทางสังคม (social interest group) บางกลุ่มก็สามารถรวมตัวอย่างเห็นยวแน่นอน
สามารถสร้างอิทธิพลต่อรัฐบาลได้เหมือนกัน เช่น กลุ่มนิสิต นักศึกษา เป็นต้น ทาง
พรรคก็ควรให้ความสนใจด้วย

ข. เปิดสาขาพรรคขึ้นในท้องถิ่นตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศ³

¹ ไปรคตุการางที่ 33 หน้า 34 และการางที่ 34 หน้า 355. ประกอบ

² ไปรคตุ ปรึษา หงษ์ไกรเลิศ, "ลักษณะของสาขาพรรค" ในวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ ในบทที่ 3 หน้า 96-99.

นับตั้งแต่จังหวัดอำเภอบ้านลาด และหมู่บ้าน ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับสายการบริหารของ
ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และมีลักษณะเป็นรูปปิรามิด (Pyramid)¹

สาขาพรรคการเมืองเหล่านี้จะต้องประสานงานกันเป็นลูกโซ่เสมือนเครื่องจักร
นาฬิกา โดยมีสำนักงานใหญ่ในกรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางสำหรับการประสาน
งาน สำนักงานใหญ่จะทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ การเงิน การ
แนะนำทั่วไป การปรึกษาหารือ และหน้าที่อื่น ๆ ที่จำเป็น ส่วนสาขาพรรคในระดับ
ต่าง ๆ จะต้องรายงานโดยตรงขึ้นไปจากระดับหมู่บ้านไปยังตำบล จาก
ตำบลไปยังอำเภอ จากอำเภอไปยังจังหวัด จากจังหวัดไปยังภาค และจากภาค
ไปยังสำนักงานใหญ่

3. การจัดองค์การในสาขาพรรคควรจำลองแบบจากการจัดองค์การของ
พรรคในส่วนกลาง² เพื่อการประสานงานกันระหว่างพรรคกับสาขาพรรค และเพื่อ
การประสานงานกันภายในสาขาพรรคเองอย่างมีประสิทธิภาพ

4. สาขาพรรคควรดำเนินงานคล่องตัวมากขึ้น เพราะสาขาพรรค
ขึ้นอยู่กับพรรคและยึดถือนโยบายพรรคอยู่แล้ว พรรคในส่วนกลางไม่จำเป็นต้อง
คุมมากเกินไปหรือขาดการควบคุมดูแล เพราะถ้าพรรคในส่วนกลางคุมมากเกินไป
สาขาพรรคจะไม่มีอิสระและความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และบางอย่างควรเปิด
โอกาสให้สาขาตัดสินใจเองได้บ้าง เช่น กรณีสรรหาผู้แทนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขต
ที่สาขาพรรคนั้น ๆ ตั้งอยู่ ทางพรรคในส่วนกลางควรเปิด โอกาสให้สาขาพรรค
สรรหาผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตของตนเอง เพราะสาขาพรรคมั่นใจในบุคคลที่
ตนส่งสมัครว่าจะชนะเลือกตั้งแน่ และไม่ให้ความร่วมมือกับพรรคในการหาเสียงให้

¹ โปรดดู แผนภูมิที่ 7 หน้า 99.

² (ในแง่ปฏิบัติ แต่พรรคในส่วนกลางต้องมั่นใจว่าคุณได้ดีแล้ว ไม่ขัดกับการ
สร้างสรรค์สถาบันของพรรค โปรดดูหน้า 78 ประกอบทฤษฎีสันติงตัน)

เต็มที เป็นต้น แต่ทางพรรคในส่วนกลางให้ความสนใจสาขาพรรคน้อยเกินไป ทางสาขา
 ว่าคนถูกทอดทิ้ง ถูกละเลย กิจกรรมในสาขาพรรคก็ไม่อาจดำเนินไปอย่างราบรื่น พรรคจะรู้สึก
 โดดและทางสาขาพรรคเองก็จะดำเนินกิจกรรมออกนอกแนวทางของพรรคไปได้เพราะ
 ขาดการควบคุม

การรู้จักใช้สาขาพรรคให้เป็นประโยชน์จะก่อประโยชน์ให้เกิดขึ้นอย่าง
 มากมาย ทั้งต่อพรรคเองและต่อประชาธิปไตยด้วย

5. สาขาพรรคจะต้องขยายฐานเข้าสู่ประชาชนให้มากขึ้น¹ เข้าคลุกคลี
 ใกล้ชิดกับประชาชนให้มากขึ้น สาขาพรรคส่วนมากตั้งขึ้นจากคนในท้องถิ่นนั้น ๆ
 อยู่แล้ว ดังนั้นประชาชนในท้องถิ่นนั้นจึงยอมรับได้ง่าย และเพื่อให้พรรคมีฐาน
 ประชาชนในท้องถิ่นนั้นอย่างแน่นแฟ้น สาขาพรรคควรเร่งขยายกิจกรรมต่าง ๆ
 เข้าสู่ประชาชนให้มากขึ้นและทั่วถึงยิ่งขึ้น เช่น เปิดบริการรับร้องทุกข์ เผยแพร่
 ความรู้ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน สมาชิกสาขาพรรคออก
 เยี่ยมเยียนประชาชน และบางครั้งก็เชิญบุคคลสำคัญภายในพรรคไปร่วมเยี่ยมเยียน
 ประชาชนด้วย เหล่านี้เป็นต้น

ง. ในแง่สมาชิกพรรคและนักการเมืองของพรรค

สมาชิกของพรรคเป็นตัวร่วมที่สำคัญที่สุดที่ทำให้พรรคการเมืองดำเนินไป
 ตามกระบวนการและดำรงอยู่ได้ พรรคประชาธิปไตยจะเข้มแข็งยั่งยืนมั่นคงอยู่ได้
 เพียงไรนั้น ส่วนสำคัญที่สุดประการหนึ่งคือสมาชิกพรรค สมาชิกพรรคจะเป็นตัว
 เชื่อมที่สำคัญระหว่างพรรคกับประชาชน และจำนวนสมาชิกพรรคมีมากน้อยเพียงไร

¹ โปรดุญ แผนภูมิที่ 6 หน้า 99.

ยอมแสดงให้เห็นถึงพลังและความเข้มแข็งของพรรค และการเป็นสมาชิกพรรค การเมือง (party identification) จะเป็นตัวชี้บ่ง (indicator) ที่ดีในการที่จะบ่งบอกหรือทำนายว่าพรรคใดจะเป็นพรรครัฐบาลได้ หรือพรรคใดมี นโยบายตรงกับความต้องการของมวลชนได้มากที่สุด¹

นักการเมืองของพรรคคือสมาชิกพรรคที่แสดงบทบาททางการเมืองได้มากที่สุด นักการเมืองของพรรคจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างพรรคกับประชาชน และระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ฉะนั้นบทบาทของนักการเมืองของพรรคจึงสำคัญมาก จะเป็นตัวกำหนดความเข้มแข็งและพลังของพรรคในสภา และจำนวนของนักการเมืองของพรรคจะเป็นตัวที่แสดงให้เห็นความนิยมของประชาชนต่อพรรคนั้น ๆ ด้วยเช่นกัน²

สมาชิกพรรคประชาธิปไตยและนักการเมืองของพรรคประชาธิปไตย เท่าที่ผู้วิจัยได้มีประสบการณ์มาในเรื่องนี้ ได้ปฏิบัติตนสมบทบาทและหน้าที่ของตนที่อยู่แล้ว แต่ก็มีบางประการที่ผู้วิจัยขอเสนอแนะ เพื่อความมั่นคงเข้มแข็งต่อไปของพรรคประชาธิปไตย ดังนี้

1. วินัย

สมาชิกพรรคและนักการเมืองของพรรค ยึดมั่นและรักษาวินัยของพรรคให้เข้มแข็งขึ้น การรักษาวินัยให้อยู่ในกรอบของพรรคจะทำให้พรรคเข้มแข็งสามัคคีกัน ไม่แตกแยก ส่งผลให้พรรคมีพลังและความมั่นคง ตัวอย่างเช่น การยอมรับมติของพรรค แม้ว่าเราจะเห็นขัดแย้ง แต่เมื่อส่วนรวมลงมติเช่นใดแล้ว ก็ต้องยอมรับมตินั้น ไม่แสดงการต่อต้าน หรือแสดงความไม่เห็นด้วย หรือไม่ร่วมมือ

¹ ลีชิต ธีรเวคิน, การพัฒนาการเมืองไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, 2519), หน้า 181.

² เรื่องเดียวกัน.

เมื่อปรากฏออกมาภายนอก หรือกรณีการแสดงเสียงลงมติดนในที่ประชุมสภา
เมื่อพรรคกำหนดอย่างไร ผู้แทนของพรรคก็ก่อให้เกิดความร่วมมือด้วย ไม่แสดงมติ
ออกเสียงไปในทางตรงกันข้ามกับพรรค หรือไม่เชื่อฟังพรรค เป็นต้น

วินัยเป็นสิ่งที่ดีเพราะจะทำให้กลุ่มมีระเบียบเรียบร้อย รวมตัวกันดีและ
จะเป็นพลังอันเข้มแข็งต่อไป

พรรคประชาธิปไตยมีวินัยอยู่แล้ว แต่ในอดีตที่ล่วงมาบางครั้งสมาชิกพรรค
และนักการเมืองของพรรคยังไม่คอยคำนึงถึงวินัยพรรคนัก ทำให้เกิดความแตกแยก
และบางครั้งไม่ยอมรับมติพรรคกัน ทำให้เสียงของพรรคไม่รวมตัวเป็นผลให้พรรค
ขาดพลังไปในทางหนึ่งทางเดียวกัน

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าทางพรรคประชาธิปไตยน่าจะส่งเสริมความเคร่งครัดและ
ไม่ละเลยต่อวินัยของพรรคให้มากขึ้น เพื่อป้องกันความแตกแยก ไม่สามัคคีกัน โดย
พยายามกระตุ้นเร่งเร้าให้สมาชิกพรรคและนักการเมืองของพรรคเห็นความสำคัญ
และประโยชน์ของวินัยพรรค และพรรคควรกำหนดเป็นระเบียบให้ชัดเจนลงไป
ถึงบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนวินัยพรรค เพื่อให้สมาชิกพรรคและนักการเมืองของพรรคที่
ระมัดระวัง ทั้งนี้เพื่อพรรคประชาธิปไตยเอง

2. ความสามัคคี

ขณะนี้พรรคประชาธิปไตย ถูกสื่อมวลชนโจมตีมากที่สุดในเรื่อง
พรรคแตกความสามัคคีกัน สื่อมวลชนเป็นปากเสียงแทนประชาชนและอาจสรุปได้ว่าพอ
จะเป็นมติดินแดนได้ การที่สื่อมวลชนลงข่าวกันเป็นอย่างมากถึงความแตกแยกแบ่ง
เป็นพวกเป็นฝ่ายที่เกิดขึ้นภายในพรรค และแสดงให้เห็นถึงความเบื่อหน่ายของประชาชน
ต่อพรรคลดน้อยถอยลง และยังมีข่าวการแตกแยกของพรรคเป็นระยะ ๆ ให้ประชาชน
พบเห็นอยู่บ่อยครั้ง ประชาชนยิ่งเสื่อมศรัทธาในพรรคลง และยอมส่งผลให้พรรคขาด
ฐานนิยมจากประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่อันตรายต่อพรรคการเมืองอย่างมาก เพราะ
การขาดฐานนิยมจากประชาชนยอมแสดงให้เห็นจุดจบของพรรคอยู่เบื้องหน้า

ดังนั้น สมาชิกพรรคและนักการเมืองของพรรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
บรรดาผู้นำของพรรคในระดับสูง ต้องพยายามลดความขัดแย้งลง พยายามเกลาง
ปัญหาไปสู่จุดยืนร่วมกันให้ได้ พยายามประสานประโยชน์เข้าหากัน อย่าแบ่งเป็น
ฝักเป็นฝ่าย เป็นเขาเป็นเรา และพยายาม"อย่าเล่นการเมืองภายในพรรค"
ดังคำกล่าวของนายควง อภัยวงศ์ อดีตหัวหน้าพรรคคนแรกที่ว่า

"ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านผู้ช่วยเหลืออีกครั้งหนึ่ง ในไม่ตรีจิต
ที่ได้ให้เกียรติความไว้วางใจ ให้ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าพรรค ข้าพเจ้า
รู้สึกหนักใจมาก ในการนำท่านทั้งหลายไปในเรือดำเคียวกันนี้ แต่
ข้าพเจ้าขอรับรองต่อท่านทั้งหลายว่า ข้าพเจ้าจะพยายามอย่างที่สุดที่จะนำ
ท่านทั้งหลายไปโดยปลอดภัยทั้งหมด ขออย่างเคียวขอให้ท่านทั้งหลายจง
มีความสมัครสมานสามัคคีกัน อย่าแตกแยกกัน จงเห็นแก่ประโยชน์
ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เป็นเป้าหมาย อย่าใส่ใจเรื่องเล็กเรื่องน้อย
มาเป็นอารมณ์ให้แตกแยกกันเป็นการบั่นทอนกำลังของพรรค"

ควง อภัยวงศ์

คำปราศรัยต่อที่ประชุมใหญ่ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์

28 เมษายน 2499" ¹

เป็นธรรมดาอยู่เองที่คนในหมู่มาช้านานย่อมมีความเห็นแตกต่าง และไม่
สอดคล้องคล่องต่องกัน แต่ก็คงให้คำมั่นอยู่เสมอว่าจะพยายามสามัคคีและประสานประโยชน์
กันไว้ เพื่อความเข้มแข็งและเพื่อความอยู่รอดของพรรคต่อไปในอนาคต

¹ ณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม, นายควง อภัยวงศ์ กับพรรคประชาธิปัตย์, หน้าแรก

3. ความยึดมั่นในอุดมการณ์

พรรคประชาธิปไตยมีจุดเด่นอยู่ประการหนึ่งก็คือ เป็นพรรคที่ยึดมั่นในอุดมการณ์และหลักการของพรรคมาทุกยุคทุกสมัย เป็นพรรคที่ไม่ยึดถือตัวบุคคล และยึดมั่นในอุดมการณ์และหลักการของพรรคอย่างมั่นคงเช่นนี้ จึงทำให้พรรคประชาธิปไตยยังยืนยงคงอยู่มาได้จนทุกวันนี้ ผู้วิจัยเห็นข้อดีของพรรคในแง่นี้และขอให้พรรคจงรักษาปมเด่นเช่นนี้ไว้ตลอดไป และควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นถึงความยึดมั่นในอุดมการณ์ของพรรคด้วย การยึดมั่นในอุดมการณ์และหลักการทำให้ประชาชนรักและศรัทธาเชื่อมั่นในพรรคอย่างมาก

พรรคประชาธิปไตยในปัจจุบันประชาชนมองว่าสมาชิกของพรรคบางกลุ่มบางคน ยึดมั่นในตัวบุคคลมากเกินไป ทำให้สมาชิกพรรคแบ่งเป็นกลุ่มเป็นฝ่ายและเล่นการเมืองกันภายในพรรค ดังนั้นผู้วิจัยขอแนะว่า สมาชิกพรรคและนักการเมืองของพรรคควรยึดมั่นในหลักการและอุดมการณ์ของพรรค มากกว่าการยึดมั่นในตัวบุคคลหรือผู้นำของพรรคมากเกินไป เพราะถ้าผู้นำของพรรคจากไปแล้ว พรรคก็ยังคงดำรงอยู่ได้¹

ครั้งหนึ่งผู้วิจัยเคยเรียนสัมภาษณ์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช อดีตหัวหน้าพรรคคนที่สองว่าพรรคประชาธิปไตยยังยืนยงคงอยู่ตลอดมาได้ควยอะไร ท่านก็ตอบในทันทีเลยว่า "พรรคประชาธิปไตยอยู่ได้ควยปิตักษ์ชาติในการที่ได้ช่วยเหลือคน หนู่มาก เพื่อประโยชน์ของคนหมู่มาก"²

¹ ไปรคตุตการางที่ 18 หน้า 269ประกอบ

² สัมภาษณ์, วันที่ 8 มกราคม 2525.

จ. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ก. พยายามปรับปรุงนโยบายพรรคให้ทันสมัยอยู่เสมอ

พรรคการเมืองมีนโยบายพรรคเป็นหลักนำดำเนินนโยบายก็สอดคล้องกับสภาพการณ์ประชาชนนิยม พรรคนั้นก็จะมี ความชอบธรรม (legitimacy) มากขึ้น ซึ่งก็หมายความว่า พรรคนั้นก็จะมีพลังประชาชนสนับสนุนมาก และพรรคนั้นก็จะมีชัยยืนยงคงอยู่ได้

จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้รับกลับมา มีอยู่หลายท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่านโยบายของพรรคบางข้อมาบางประการไม่ทันสมัย และขอให้ทางพรรคได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน นโยบายข้อใดของพรรคที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน พรรคก็ควรแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมขึ้น เป็นความสามารถในการปรับตัว (adaptability) ของพรรค "ความสามารถในการปรับตัวเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงความเป็นสถาบันขององค์กรหรือขบวนการ ยิ่งมีความสามารถในการปรับตัวมากเท่าใด ก็มีความเป็นสถาบันมากขึ้นเท่านั้น" ¹ เมื่อมีความเป็นสถาบันมากขึ้น ความสามารถในการยืนยงคงอยู่ของพรรคก็ยิ่งมากขึ้น

ข. ปรับปรุงองค์การของพรรคให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ²

เพื่อให้องค์การของพรรคประชาธิปไตยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลงานที่ได้รับจะมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น พรรคควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติม ในองค์การ

¹ ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, สังคมกับการปกครอง (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 126.

² สรุปจากผลการวิจัยเรื่อง "การเข้ามามีส่วนร่วมในองค์การบริหารพรรคของสาขาพรรค" ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ บทที่ 5 หน้า 341-360

บางส่วนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น ในส่วนที่เกี่ยวกับสาขาพรรค พรรคควรจะเน้น
 ความสำคัญของสาขาพรรคให้มากขึ้นกว่านี้ และพรรคอาจจัดตั้งองค์กรหนึ่งขึ้นมาเป็น
 ตัวประสานระหว่างสาขาพรรคกับองค์กรของพรรคในส่วนกลาง เพื่อประสานการ
 ทำงานระหว่างกันให้ดียิ่งขึ้น หรือพรรคควรกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสาขา
 พรรคให้เด่นชัดขึ้น หรือถ้าเป็นไปได้ในอนาคตพรรค ควรกำหนดให้สาขาพรรค
 จัดรูปองค์กรจำลองไปจากองค์กรพรรคในส่วนกลาง เพื่อฝึกฝนการทำงานของ
 สาขาพรรค และเพื่อการประสานงานกันระหว่างองค์กรพรรคในส่วนกลางกับองค์กร
 ของสาขาพรรค และเป็นวิธีการหนึ่งที่จะฝึกฝนผู้นำทางการเมืองให้กับพรรคใน
 อนาคตด้วย

ค. ฝึกฝนผู้นำทางการเมือง ¹

พรรคการเมืองจะยั่งยืนและเข้มแข็งมั่นคงต่อไป จะต้องมีผู้นำของพรรค
 ที่เข้มแข็งสืบต่อ ดังนั้นพรรคควรตระหนักดีในข้อนี้และส่งเสริมการฝึกฝนและการ
 สร้างผู้นำทางการเมืองรุ่นต่อ ๆ ไป เพื่อสืบทอดเจตนารมย์และอุดมการณ์ของพรรค
 การฝึกฝนผู้นำทางการเมืองของพรรคขึ้นมา ในกรณีของพรรคการเมืองบางประเทศ
 เช่น ในสหรัฐอเมริกา ก็มีกลุ่มเยาวชนเดโมแครต (Young Democrat)
 ของพรรคเดโมแครต และกลุ่มเยาวชนรีพับลิกัน (Young Republican)
 ของพรรครีพับลิกัน หรือในสาธารณรัฐประชาชนจีน พรรคคอมมิวนิสต์จีนก็มีเยาวชน
 เรดการ์ด (Young Redguard) เป็นต้น ที่จะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำทาง
 การเมืองรุ่นต่อไป ส่วนพรรคประชาธิปไตยก็มีและทางพรรคก็ควรส่งเสริมต่อไปด้วย

¹ ไปรอคค ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, "หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมือง"
 ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ บทที่ 2 หน้า 33.

เช่น กลุ่มเยาวชนประชาธิปไตย (Young Democrat, Y.D.) ซึ่งมีบทบาทในพรรค
ประชาธิปไตยไม่น้อย

ง. การแสวงหาสมาชิกพรรคเพิ่มเติม

พรรคการเมืองจะเติบโตขยายตัวใหญ่ขึ้นต่อไป ส่วนหนึ่งก็เนื่องมา
จากการเพิ่มจำนวนสมาชิกเข้าสู่พรรคเพิ่มขึ้น พรรคจึงจะมีพลังเข้มแข็งน่าเกรงขาม
และมีความชอบธรรม (legitimacy) มากขึ้น เนื่องจากประชาชนนิยม
การมีสมาชิกพรรคเพิ่มขึ้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงความนิยมของประชาชนที่มีต่อพรรค
เพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ฐานมวลชนของพรรคก็จะขยายตัวมากขึ้น ซึ่งเป็นจุด
ประสงค์สำคัญที่สุดประการหนึ่งของพรรค และพรรคก็จะสามารถทำหน้าที่อื่นสำคัญ
ประการหนึ่งของพรรค คือปลุกและระดมมวลชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง
ช่วยทำให้การปกครองเป็นของประชาชนและโดยประชาชนมากขึ้น หน้าที่เหล่านี้
ของพรรคการเมืองจะช่วยให้การปกครอง ไม่ถูกผูกขาดโดยคนกลุ่มน้อยที่มีอิทธิพล
ทางเศรษฐกิจหรือทางอาวุธ ¹

พรรคประชาธิปไตยควรตระหนักในการหาสมาชิกพรรคเพิ่มเติมมากขึ้น ซึ่ง
พรรคควรทำได้หลายวิธี เช่น การแจกใบปลิวโฆษณาหาเสียง ในตอนที่พรรค
อภิปรายหาเสียงหรือในตอนที่คณะผู้เยี่ยมเยียนประชาชนในวันเสาร์-อาทิตย์ ออก
เยี่ยมเยียนตามทุกซอกทุกซอประชาชน และให้ความช่วยเหลือประชาชนในคานอตามัย
หรือปรึกษาขอกฎหมาย ซึ่งใบปลิวนั้น ชี้แจงถึงนโยบายหลักของพรรคโดยย่อ รูปภาพ
ของผู้นำพรรคคนสำคัญทั้งในอดีตและในปัจจุบันจำนวนพอสมควร นโยบายพรรคเร่ง
ด่วนในปัจจุบันเพื่อแก้ปัญหาปากท้องให้กับชาวบ้านให้ผู้อ่านเข้าใจได้ และในท้ายของ

¹ โปรดก ธรรมดา ทองธรรมชาติ, "ความสำคัญของพรรคการเมือง"
ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ บทที่ 2 หน้า 34.

แผนปลิวก็ให้พิมพ์ที่ตั้งทำการของพรรคไว้ พร้อมทั้งเว้นช่องให้เติมชื่อที่อยู่ของผู้ที่ประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรค เพื่อผู้ที่ประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิก จะได้ออกข้อความลงไปและส่งถึงพรรคได้ทันที หรืออีกวิธีหนึ่งโดยการที่สาขาพรรคจะเป็นหน่วยงานที่สำคัญในท้องถิ่น ๆ ทำการเปิดรับสมาชิกพรรคจากคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งเป็นการช่วยพรรคได้อย่างค้ำยั้ง และในกรณีนี้ทางสาขาพรรคช่วยพรรคหาสมาชิกเข้ามาเพิ่มเติมได้จำนวนมากและกระทำได้อย่างรวดเร็ว

จ. การประชาสัมพันธ์พรรค

การประชาสัมพันธ์พรรคให้ประชาชนทราบและรับรู้เป็นสิ่งสำคัญมาก เราอาจกล่าวได้ว่าส่วนหนึ่งของความสำเร็จของพรรคและความนิยมของประชาชนต่อพรรคมาจากการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้และเข้าใจในพรรค และเป็นการแสวงหาสมาชิกเพิ่มเติม¹

การประชาสัมพันธ์โฆษณาพรรคให้ประชาชนทราบถึงนโยบายของพรรค กิจกรรมต่าง ๆ ของพรรค ทั้งในสภาและนอกสภา ความเป็นไปภายในพรรค จะทำให้ประชาชนมองพรรคในแง่ที่ถูกต้อง และประชาชนจะไม่ยอมหลงเชื่อบุคคลภายนอกที่จะมายุแหย่หรือชักนำความเชื่อผิดของประชาชนที่มีต่อพรรคไปได้ และการโฆษณาประชาสัมพันธ์พรรคให้ประชาชนทราบจะเป็นการช่วยจัดข้อสงสัยของประชาชนที่มีต่อพรรคให้กระจ่างได้

พรรคมีวิธีการโฆษณาประชาสัมพันธ์พรรคสู่ประชาชนได้หลายวิธีด้วยกันดังนี้

1. ทางสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์
- หนังสือพิมพ์ โดยลงข่าวเกี่ยวกับพรรค เป็นประจำหรือ

อาจมีจดลัมภ์ของพรรคในหนังสือพิมพ์โดยตรง

¹ เป็นการปลูกและระดมมวลชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง และให้การศึกษาดูงานแก่ประชาชนด้วย ซึ่งหาอ่านเพิ่มเติมได้ใน กระมล ทองธรรมชาติ "ความสำคัญของการเมือง" ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ บทที่ 2 หน้า 34.

- วิทย์ โทททัศน์ พรรคควรวัดรายการเพื่อประชาชนเป็น
ระยะ ๆ โดยเสนอนโยบายให้ประชาชนทราบอยู่เสมอ จัดรายการอภิปรายเสนาบดี
สังคม การเมือง และเชิญผู้นำพรรคท่านต่าง ๆ มาปรากฏตัวอยู่เสมอ และขอ
สำคัญต้องเชิญสมาชิกพรรคธรรมคามาพบปะพูดคุย และออกรายการควย ขอสำคัญ
อีกประการหนึ่งคือ ต้องไม่ลืมเชิญไปทางสาขาพรรคและควรรกระทำเป็นประจำควย

2. ทางพรรคออกหนังสือของพรรคเอง เช่น สารประชาธิปไตย คัดต่อ
ประสานกันระหว่างสมาชิกพรรคควยกัน

3. กำหนดการโฆษณาประชาสัมพันธ์โดยผ่านทางสาขาพรรคออกสู่ประชาชน
ในท้องถิ่นต่าง ๆ ควย ในกรณีเช่นนี้สาขาพรรคอาจจัดการฉายภาพยนตร์กลางแปลงใน
งานวัดบ้าง หรือลิเก ละคอน โขน วงดนตรีต่าง ๆ เป็นต้น และโฆษณาประชาสัมพันธ์
พรรคไปควย

4. พรรคควัดคะเยียมเขียนประชาชนวันเสาร์-อาทิตย์ ในท้องที่ต่าง ๆ
ในกรุงเทพและต่างจังหวัด ก็เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์พรรคได้มากทางหนึ่ง
หรือพรรคจัดรับรักษาพยาบาลฟรีแก่ประชาชนในแถบสลัม หรือท้องที่มีคนยากจน
อาศัยอยู่มาก ก็เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์พรรคได้มากทางหนึ่ง เช่นกัน

5. จัดรายการสัมมนา ไทวาทิ หรืออภิปรายการเมือง เสนาบดี
สังคม ตามมหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือสถาบันบางแห่งที่จัดเชิญ

6. การโฆษณาหาเสียงของพรรคในระยะก่อนการเลือกตั้งที่จะถึง
(ปี 2526) เป็นวิธีการที่ได้ผลดีที่สุดวิธีการหนึ่งควย

ฉ. ทู

เงินเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้กิจการทั้งหลายของพรรคสำเร็จ
โดยเฉพาะพรรคการเมือง เป็นเรื่องในระดับชาติ ยิ่งต้องใช้เงินมาก ดังนั้น
พรรคจึงต้องมีที่มาของทุนหลายทาง ซึ่งจากข้อบังคับพรรคปี 2522 ข้อ 45-47 ได้
กำหนดถึงรายได้ของพรรค ดังนี้

รายได้ของพรรคจำแนกออกเป็น

(1) รายได้สามัญ คือ รายได้ปกติ เช่น ค่าจดทะเบียน ค่าบำรุงเงิน
ผลประโยชน์ ดอกเบี้ย เงินฝากประจำ

เงินค่าบำรุงของสมาชิกสามัญที่ชำระครั้งเดียวตลอดชีพ ให้ฝากธนาคาร
ในบัญชีเงินฝากประจำและจะนำมาใช้จ่ายเฉพาะดอกเบี้ยของเงินฝากประจำเท่านั้น
แต่ในกรณีจำเป็น คณะกรรมการอำนวยการอาจมีมติเป็นอย่างอื่นได้

(2) รายได้วิสามัญ คือ เงินและทรัพย์สินที่มีบุคคลมอบให้แก่พรรค
จากขอเสนอแนะถึงกล่าวข้างต้น ที่ผู้วิจัยได้เสนอแนะต่อพรรค
ประชาธิปไตยนั้น ถ้าทางพรรคพิจารณาแล้วเห็นควรปฏิบัติตามขอแนะนำแล้ว ผู้วิจัย
เชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ต่อพรรคประชาธิปไตยบ้างตามสมควร และพรรคการเมือง
ต่าง ๆ ก็อาจนำไปปรับปรุงใช้ เพื่อความเข้มแข็งของสถาบันพรรคการเมืองไทยต่อไป.